

प्रसिध्दी पत्रक

१. महाराष्ट्रातील विद्युत क्षेत्राचे नियमन करण्यासाठी विद्युत अधिनियम, २००३ अंतर्गत महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाची स्थापना करण्यात आली आहे. आयोग, आपल्या कार्याचा एक भाग म्हणून, राज्यातील वीज कंपन्यांनी वीज ग्राहकांवर आकारावयाचे वीज दर नियत कालांतराने निश्चित करतो. आयोगाने त्रि-स्तरीय ग्राहक गा-हाणे निवारण यंत्रणा देखील स्थापन केली आहे.
२. आयोगाला प्रसिध्दी माध्यमांतून आलेल्या वृत्तांतामधून विजेच्या वाढलेल्या देयकाविषयी ग्राहकांमध्ये असंतोष असल्याचे दिसून आले आहे. आयोगाने वीज कंपन्यांच्या विशेषतः जून, २०२० महिन्याच्या देयक आकारणी पध्दतीचा आढावा घेतला. या आढाव्याच्या आधारावर, वीज दराच्या खालील वास्तविक स्थितीबरोबरच, सध्याच्या परिस्थितीची पार्श्वभूमी आणि ग्राहकांच्या तक्रारी त्वरित सोडवण्यासाठी वीज कंपन्यांनी करावयाच्या प्रस्तावित उपाययोजनांबाबत या प्रसिध्दी पत्रकाच्या माध्यमातून महाराष्ट्रातील वीज ग्राहकांना अवगत करण्यात येत आहे.
३. आयोगाने दि. ३० मार्च, २०२० रोजी राज्यातील चार प्रमुख वितरण परवानाधारकांसह (महावितरण कंपनी, बेस्ट उपक्रम, एडएमएल आणि टीपीसी) सर्व विद्युत कंपन्यांच्या संबंधात बहु-वर्षीय वीज दर आदेश निर्गमित केला आहे. सुधारीत वीज दर मागील वर्षीच्या तुलनेत लक्षणीयरित्या कमी करण्यात आले आहेत आणि सदर वीज दर १ एप्रिल, २०२० पासून लागू करण्यात आले आहेत.
४. १ एप्रिल, २०२० पासून लागू झालेल्या सुधारीत वीज दरांशी जुन्या वीज दरांची तुलना खालील तक्त्यात देण्यात आली आहे:

ग्राहक वर्गवारी	सरासरी देयक दर (एबीआर) (रुपये प्रति युनिट)											
	महावितरण (एबीआर)			बेस्ट उपक्रम			एडएमएल-वितरण			टीपीसी-वितरण		
	मार्च २०	एप्रिल २०	% बदल	मार्च २०	एप्रिल २०	% बदल	मार्च २०	एप्रिल २०	% बदल	मार्च २०	एप्रिल २०	% बदल
लघु दाब-निवासी	८.०३	७.६६	-५%	६.५	६.४१	-१%	७.४२	६.५१	-१२%	५.५९	५.०१	-१०%
उच्च दाब-औद्योगिक	९.४०	८.५०	-१०%	८.९०	७.०९	-२०%	१०.६	७.८९	-२६%	९.२०	७.०४	-२३%
लघु दाब-औद्योगिक	९.६२	८.७०	-१०%	८.२९	७.७७	-६%	१०.०	८.२८	-१८%	८.४०	७.४०	-१२%
उच्च दाब-वाणिज्यिक	१५.८४	१३.४७	-१५%	९.५४	७.९६	-१७%	११.३३	८.९७	-२१%	९.९३	७.८३	-२१%
लघु दाब-वाणिज्यिक	१३.१६	११.६१	-१२%	९.१५	८.२२	-१०%	१०.५	८.६६	-१८%	९.२६	७.६९	-१७%

५. वीज दरातील सुधारणेनंतर असे निदर्शनास आहे आहे की, महाराष्ट्रातील सर्व निवासी ग्राहकांसह सर्व वर्गवारींसाठीच्या वीज दरात घट झाली आहे. सुधारीत वीज दर निर्गमित झाल्यानंतर, एप्रिल महिन्यानंतरच्या वीज वापरासाठी मे मध्ये आकारण्यात आलेल्या देयकांसाठी इंधन समायोजन आकार (एफएसी) लावण्यात आलेले नाहीत. तसेच यापुढेही इंधन समायोजन आकार लागू नये याची उपाययोजना करण्यात आली आहे व वितरण कंपनीच्या आयोगाच्या पूर्वी परवानगी शिवाय इंधन समायोजन आकार लागू करू शकणार नाहीत.
६. वीज दराचा आदेश कोविड १९ च्या लॉकडाउनच्या कालावधी दरम्यान निर्गमित झाल्यामुळे, वीज कंपन्यांच्या कर्मचा-यांना लॉकडाउनच्या नियमांचे पालन करणे शक्य होण्यासाठी आणि ग्राहकांना काहीसा दिलासा देण्यासाठी आयोगाने आपल्या कार्यप्रणाली निर्देशांच्या माध्यमातून खालील बाबींना परवानगी दिली आहे :
- ६.१ लॉकडाउनमधील प्रतिबंधाची पूर्तता होण्याची खातरजमा करण्याच्या उद्देशाने, वितरण कंपन्यांना मीटरमधील नोंदी घेण्यासाठी ग्राहकांच्या इमारती/घरी न जाण्याचे निर्देश देण्यात आले होते, त्याऐवजी मार्च ते मे या लॉकडाउनच्या कालावधी दरम्यान (ऑटोमॅटिक मीटर रिडिंगची सुविधा जेथे उपलब्ध आहे त्यांना वगळून) सरासरी वीज वापराच्या आधारावर वीज देयके आकारण्यास परवानगी देण्यात आली होती.
- ६.२ औद्योगिक आणि वाणिज्यिक आस्थापना बंद ठेवण्यात आल्यामुळे, या ग्राहकांना लॉकडाउनच्या कालावधीकरिता स्थिर आकारांचा भरणा करण्यासाठी मुदतवाढ देण्यात आली होती. अशा विलंबाने भरण्यात आलेल्या स्थिर आकारांवर येणे असलेले व्याज (कॅरिंग कॉस्ट) माफ करण्यात आले होते.
- ६.३ प्रत्यक्ष मीटरमधील नोंदी उपलब्ध नसल्यास, औद्योगिक आणि वाणिज्यिक आस्थापनांना उर्जा आकारांसाठी सरासरी वीज वापराच्या १० टक्क्यांच्या मर्यादेत देयक आकारण्यात येत होते.
- ६.४ लॉकडाउनच्या निर्बंधात शिथिलता देण्यात आल्यानंतर, औद्योगिक आणि वाणिज्यिक कार्यात त्वरित वाढ होण्यास सहाय्यभूत होण्यासाठी, या ग्राहकांना काही सूचनांसह देयक महिन्यामध्ये त्यांच्या करारबद्ध मागणीत उच्च दाबासाठी ३ वेळा आणि लघु दाबासाठी २ वेळा बदल करण्याची परवानगी देण्यात आली.
- ६.५ वितरण परवानाधारकांना त्यांच्या व्यवसायिक आवश्यकतेचा एक भाग म्हणून त्यांच्या राखीव निधीसह स्वतःचा निधीतून अन्य कोणतीही सूट देण्यास परवानगी देण्यात आली.
७. लॉकडाउनच्या निर्बंधातील शिथिलतेनंतर, वितरण परवानाधारकांनी, ज्या कालावधीसाठी निर्धारित तत्त्वावर देयक आकारले होते त्याचे उचित समायोजन करून, प्रत्यक्ष मीटरमधील

नोंदीच्या आधारावर देयक देण्यास सुरुवात केली. त्यामुळे प्रत्यक्ष वीज वापराबरोबर सरासरी देयकाच्या समायोजनामुळे जून महिन्याचे वाढलेले देयक पाहून ग्राहकांमध्ये काहीसा संभ्रम निर्माण होत असल्याचे प्रसारमाध्यमाच्या बातम्यांतून दिसून आले.

८. प्रसारमाध्यमातील या बातम्यांच्या प्रतिक्रियेदाखल, या प्रश्नावर अधिकृत माहिती घेण्यासाठी आयोगाने दि. २७ जून, २०२० रोजी सर्व चार वितरण परवानाधारकांच्या प्रमुखांशी आढावा बैठक आयोजित केली, ज्यामध्ये वाढीव देयकांची कारणे समोर आली आहेत :

लॉकडाऊनच्या कालावधी दरम्यान, देयके मार्च, २०२० च्या आधीच्या तीन महिन्यांच्या सरासरी वीज वापराच्या आधारावर आकारण्यात आली होती. त्यावेळी हिवाळा चालू असल्यामुळे वीज वापर नेहमीच कमी असतो आणि त्यामुळे सरासरी देयके कमी रकमेची होती. विद्यमान देयके उन्हाळ्यातील असून यावेळी वीज वापर सामान्यतः जास्त असतो आणि देयके नेहमीच जास्त रकमेची असतात. त्यामुळे मार्च, एप्रिल आणि मे या तीन महिन्यांच्या प्रत्येक महिन्यासाठीच्या सरासरी देयक रकमेच्या समायोजनानंतर शिल्लक देय रकमेसह जास्त रकमेचे देयक आले, जे जून मध्ये देण्यात आले आहे.

९. आयोगाने ग्राहकांच्या गा-हाण्यांच्या निवारणासाठी वीज कंपन्यांनी केलेल्या उपाययोजनांची दखल घेतली आणि विजेच्या देयक आकारणीत पारदर्शकता आणखी वाढवण्याचे आणि ग्राहकांच्या विशिष्ट तक्रारींना त्वरित प्रतिसाद देण्यासाठी मजबूत संनियंत्रण यंत्रणा उभारण्याचे वीज कंपन्यांना निर्देश दिले. या संबंधात खालील विशिष्ट उपाययोजना करण्याचे निर्देश दिले आहेत :

- ९.१ गा-हाणी प्राप्त झाल्यापासून एक दिवसाच्या आत त्याला प्रतिसाद देण्याची खातरजमा करण्यासाठी उप विभागीय/ विभागीय कार्यालयांमध्ये समर्पित मदत कक्ष/ गा-हाणे अधिकारी नियुक्त करण्यात यावा.
- ९.२ मीटरमधील नोंदी, लागू असलेला वीज दर, वीज दराच्या टप्प्यातील लाभ आणि मागील वर्षीच्या संबंधित महिन्याशी तुलना यानुसार ग्राहकांना त्यांच्या देयकातील वापरलेल्या युनिट्सच्या अचूकतेची स्वयं-तपासणी करण्यासाठी ऑनलाईन सॉफ्टवेअर देण्यात यावे.
- ९.३ असामान्य वीज वापर शोधण्यासाठी, जो आधीच अस्तित्वात आहे, अंतर्गत नियंत्रणाची कडक अंमलबजावणी करण्यात यावी. अमर्याद वीज वापर आढळल्यास, स्वतःहून मीटरमधील नोंदी पुन्हा तपासव्यात.
- ९.४ जेथे वीज देयक मार्च ते मे या कालावधीसाठीच्या सरासरी देयकाच्या दुप्पट आहे, अशा ग्राहकांना ३ हप्त्यात देयकाचा भरणा करण्याचा पर्याय देण्यात यावा.

- ९.५ देयकांचा भरणा मासिक हप्त्यांमध्ये करण्याचा पर्याय देण्यासह, देयका संबंधातील ग्राहकाच्या गा-हाण्यांचे निवारण केल्याशिवाय कोणाचाही वीज पुरवठा खंडीत करण्यात येऊ नये.
- ९.६ जर ग्राहकाचे वितरण परवानाधारकाच्या प्रतिसादाने समाधान झाले नाही तर, आयोगाच्या विनियमांमध्ये ठरवून देण्यात आल्यानुसार वैधानिक निवाडयासाठी त्यांना अंतर्गत गा-हाणे निवारण कक्ष, ग्राहक गा-हाणे निवारण मंच आणि विद्युत लोकपाल यांच्याकडे दाद मागण्याचा पर्याय उपलब्ध आहे.
१०. आयोग वीज देयकांच्या प्रश्नाबाबत लक्ष ठेवत असून कोणत्याही ग्राहकाची वितरण कंपनीकडून गैरसोय होणार नाही याची दक्षता घेत आहे.
११. आयोगाने हे देखील नमूद केले आहे की, जेथे मीटर्सना ऑटोमॅटीक मीटर रिडींग (एएमआर) लावण्यात आले आहेत तेथे, वितरण परवानाधारकांना लॉकडाउनच्या काळात देखील प्रत्यक्ष मीटरमधील नोंदीच्या आधारावर देयक निर्गमित करणे शक्य झाले आहे. प्रत्यक्ष मीटरमधील नोंदीच्या आधारे देयके देण्यात आलेल्या ग्राहकांचा तपशील खालीलप्रमाणे :

तपशील	महावितरण	बेस्ट उपक्रम	एइएमएल	टीपीसी
लॉकडाउन दरम्यान प्रत्यक्ष मीटरमधील नोंदीच्या आधारावर देयक आकारण्यात आलेल्या ग्राहकांची संख्या	६११५३७	१९३	५७०	२३४४६

एएमआर असलेल्या मीटर्सची टक्केवारी सध्या जरी कमी असली तरी आयोग असे मीटर्स बसविण्यासाठी भांडवली खर्चाच्या योजनांना सक्रीयपणे मान्यता देत आहे. एइएमएलच्या ७ लाख मीटर्सना आणि टीपीसीच्या ६६ हजार मीटर्सना एएमआर बसविण्यासाठी मान्यता देण्यात आली आहे. जेव्हा हे मीटर्स बसविण्यात येतील तेव्हा मानवी हस्तक्षेपाशिवाय मीटरमधील अचूक नोंदी घेण्यास यंत्रणेला सहाय्यभूत होईल. आयोग ऑटोमेटेड मीटर रिडींगमध्ये वाढ होण्यासाठी वीज कंपन्यांना प्रोत्साहन देत आहे आणि एकदा का असे मीटर्स बसविण्यात येतील तेव्हा देयकांबाबतच्या तक्रारींमध्ये मोठ्या प्रमाणावर घट होईल.